

Розтоптаний маршал

Пилип-Полян Юрик

Розтоптаний маршал*

Новела

Світлій пам'яті мого побратима
Миколи Білокопитова

Невеличка оксамитова коробочка роззявленим червоним ротом, мов паща хижої собаки, зяяла на столі. Рівний рубіновий квадрат на білій скатертині скоріше нагадував пляму крові на щойно перебинтованих грудях. Промені сонця торкали нову бронзову медаль і вона виблискувала, як відполірований скальпель у руках хірурга.

— Принесли з військкомату сьогодні, — з пошаною в голосі повідомила невістка, коли її свекор, учасник бойових дій, ветеран Другої світової війни, переступив поріг квартири. — Я приготувала ваш піджак із нагородами.

Володимир Тарасович спокійним поглядом обвів кімнату, байдуже подивився на святковий військовий кітель із погонами старшини, на петлицях — з емблемами зв'язку, нагороди, які він називав "іконостасом". Більшість медалей — ювілейні. Адже воювати йому довелося недовго — у січні сорок п'ятого призвали, а через чотири місяці вже й війні кінець настав. Сьомого травня його поранили, тому на японську вже не потрапив.

Ветеран, спираючись на ціпок, підійшов до столу, взяв до рук коробочку, криво посміхнувся:

— Казав же їм — не треба, не нагороджуйте медаллю з цією скотинякою! Не послухали... Коробочку, Галю, віддаси онукам — хай граються.

Він гидливо, двома пальцями дістав нагороду, із невимовною ненавистю глянув на аверс, а потім підняв руку вгору і з усього маху вдарив медаллю об підлогу.

— Що ви робите, тату? — верескнула невістка.

— Мовчи, дочко!

Черевиком сорок четвертого розміру старий воїн наступив на медаль. Давив її так, як давлять гадюку, щоб та, не дай, Боже, не вивернулася та не вкусила. Бляшанка скрипіла під підбором і скигвила, немов побите цуценя. А він усе давив і розтирав її разом зі своєю тугою й болем. Хвилин за п'ять Володимир Тарасович відірвав від газети шматок, накрив ним медаль, як розчавлену жабу, відніс на кухню й кинув у відро для сміття. Затим узяв цеберко за дужку й мимо оторопілої Галини поніс до сміттепроводу.

Віддавши порожнє відро невістці, старий боець ретельно, з милом, помив руки, зайшов у світлицю, приліг на дивані й полинув у спогади.

...Йому тоді ще й шістнадцяти не було. Німці втекли із села, а на їхнє місце зайшли червоноармійці. Раділи його односельці — визволення настало, свої прийшли! Другого

дня батька викликали до польового військкомату. Бачив Володя, як новобранців, ще не перевдягнутих у військове, вели на передову – хлопець сам ішов поруч із колоною, поки його та інших підлітків уже аж за селом не прогнала варта.

Стару шкапу, запряжену у віз, вів за вуздечку молодий солдат. І, як здогадався Володька, не для того, щоб кобила не пішла бозна куди, а скоріш за все, щоб не впала посеред дороги од вітру: ребра з-під її вилинялої шкіри просвічувалися так, що їх можна було всі безпомилково перерахувати. На підводі їхав командир взводу, звисивши ноги одразу ж за переднім колесом, й на ходу показував майбутнім бійцям, як перезаряджати гвинтівку. Удалині за селом, на горі, ніби величезна шапка на голові сидячого татарина, виднілася скіфська могила, названа кимось і колись Гегелиною. На ній гітлерівці встигли не тільки окопатись, але й спорудити дзот. Комвзводу показав її новоспеченим воїнам.

— Курган треба взяти штурмом, — мовив він суворо, видаючи з воза шість гвинтівок на всіх тридцятьох бійців. — Зброї, хлопці, на жаль, усім не вистачає. У кого її немає – добіжите до отих он убитих і заберете їхні гвинтівки й патрони. Якщо когось із озброєних уб'ють або тяжко поранять – підбираєте їхню зброю й атакуєте ворога. Тікати з поля бою не рекомендую. Он у лісосузі – загороджувальний загін. Спробуйте вернутись – уб'ють. А тепер слухай мою команду: в атаку! За Родіну, за Сталіна! Ура!

Володін батько побіг без гвинтівки. Син розумів, що бачить його встаннє. Пізніше він узнав, що на цьому фронті представником ставки головнокомандувача був товариш Жуков...

Бігли дні, складаючись у рік, неначе учнівські зошити в стос на учительському столі. Зі шкільної парти хлопця викликали до військкомату. Потрапив Володя на фронт аж у Німеччину. Завданням його як зв'язківця було відшукувати на полі бою обривки проводів і з'єднувати їх – телефон командарма повинен працювати постійно, чітко й бездоганно.

...Дощ перішив, як із відра. Хмари чорними айсбергами пливли над позиціями, що зайняла їхня дивізія та армійський полк зв'язку. Мокрий наскрізь Володимир, з'єднавши обірваний снарядом кабель, підповз до траншеї на передовій, скотився вниз із бруствера й полегшено зітхнув: "Слава Богові, завдання виконав і живий". Раптом почув неподалік розмову. Його командарм комусь доповідав, як завтра наступатимуть.

— Планую, товаришу маршал Радянського Союзу, провести артпідготовку, а якщо дощ припиниться – завдамо ще й авіаудару, — казав він. Але маршал перебив його:

— Чекатимеш із моря погоди? Ніякого авіанальоту! Ніякої артпідготовки! Бережи боеприпаси для Берліна. О четвертій ранку – вперед усіма силами танків і піхоти!

— Єсть, товаришу маршал Радянського Союзу! Але ж... ми так людей багато втратимо...

— В армії твоїй переважна більшість – хохли? Тобі що, лайна оцього шкода? Баби ще народять! Я сказав – уперед усіма силами! Тобі ясно?!

— Так точно, товаришу командувач фронту!

Володимира ніби оглушило розривом бомби. "Маршал Радянського Союзу,

командувач фронту, — стукало у скронях. – І ми, бійці-українці, для нього — лайно". Воїн, пригинаючись, пішов у землянку. Там однополчани підтвердили – в їхнє розташування сьогодні приїхав командувач фронту Георгій Жуков.

Володимир Тарасович усе життя після цього ненавидів його. Не міг вибачити невинуватого батька, ставлення маршала до солдатів-українців як до гною. Пізніше додався ще й Тоцький полігон, на якому скинули атомну бомбу на своїх солдатів й офіцерів. Серед друзів і колег ветеран інакше, ніж "скотина" та "падло" Жукова не називав. Кілька разів за це викликали до КДБ, вимагали мовчати, не паплюжити честь "маршала перемоги". І він потім мовчав аж до горбачовської відлиги.

...До кімнати заглянула невістка:

— Може, ви погарячкували, тату? Може...

— О ні, дочко! Ця тварюка мільйони невинних поклала в могилу. За умисне вбивство однієї людини іноді дають довічне ув'язнення, а цьому нелюдіві й маніякові – чотири зірки героя, будь він проклятий! Така в москалів-комуністів правда. Жаль, що не застрелив його тоді, в сорок п'ятому. Врятував би сотні тисяч людей, котрі потім загинули, штурмуючи Берлін. Живими й здоровими були б, мабуть, і ті, хто пізніше переніс атомне бомбардування на Тоцькому полігоні...

* За журналістським матеріалом Миколи Білокопитова, надрукованим у газеті "Запорозька Січ" у кінці 90-х років минулого століття.